

Minister školstva Ján Horecký zoskrtnal návrh nových učebných osnov pre vzťahovú a sexuálnu výchovu. Tím odborníkov ho pripravoval viac ako dva roky a zdĺhavo konzultoval.

V týchto týždňoch sa nemá meniť len sexuálna výchova, jej zmeny sú súčasťou veľkej reformy kurikula, jednej z najväčších v slovenskom školstve za posledné roky. Odborníci sa snažia modernizovať výučbu rôznych predmetov, od slovenčiny po matematiku, aby škola pripravila deti na 21. storočie.

Podobne, ako napríklad z osnov pre slovenčinu vyhodili, že deti sa musia vedieť orientovať v papierovom telefónnom zozname, sexuálnu výchovu prepisujú tak, aby nevychádzala z odbornej literatúry napísanej v 90. rokoch minulého storočia.

Odborníci nenavrhovali nič revolučné, ako napríklad zavedenie sexuálnej výchovy ako samostatného predmetu. Zmodernizovali dokument, ktorý sa doteraz nazýval Výchova k manželstvu a rodičovstvu. Minister školstva tvrdí, že autori niektorými formuláciami prekročili hranicu a chcú vstupovať do sexuálnej identity dieťaťa.

Odborníčky Zuzana Bendíková a Raďka Mikšík zo združenia Intymyta učia sexuálnu výchovu žiakov aj učiteľov na školách. Boli súčasťou tímu, ktorý tvoril modernú vzťahovú a sexuálnu výchovu do nového kurikula. Spolu so sexuologičkou Danou Šedivou vysvetľujú, ako nutne sa deti potrebujú učiť o svojej intimite v súlade s týmto storočím.

MLADÍ ĽUDIA OBJAVUJÚ NEREÁLNY A NEZDRAVÝ SEX

Psychiatricka a sexuologička Dana Šedivá už 20 rokov pozoruje márne snahy o zavedenie zdravej sexuálnej výchovy v školách. Roky čaká na to, kým štát nastaví rámce intímnej výchovy a nenechá to iba na pornografii. Práve z pornografie podľa nej deti čerpajú nezdravé a nereálne predstavy o sexualite.

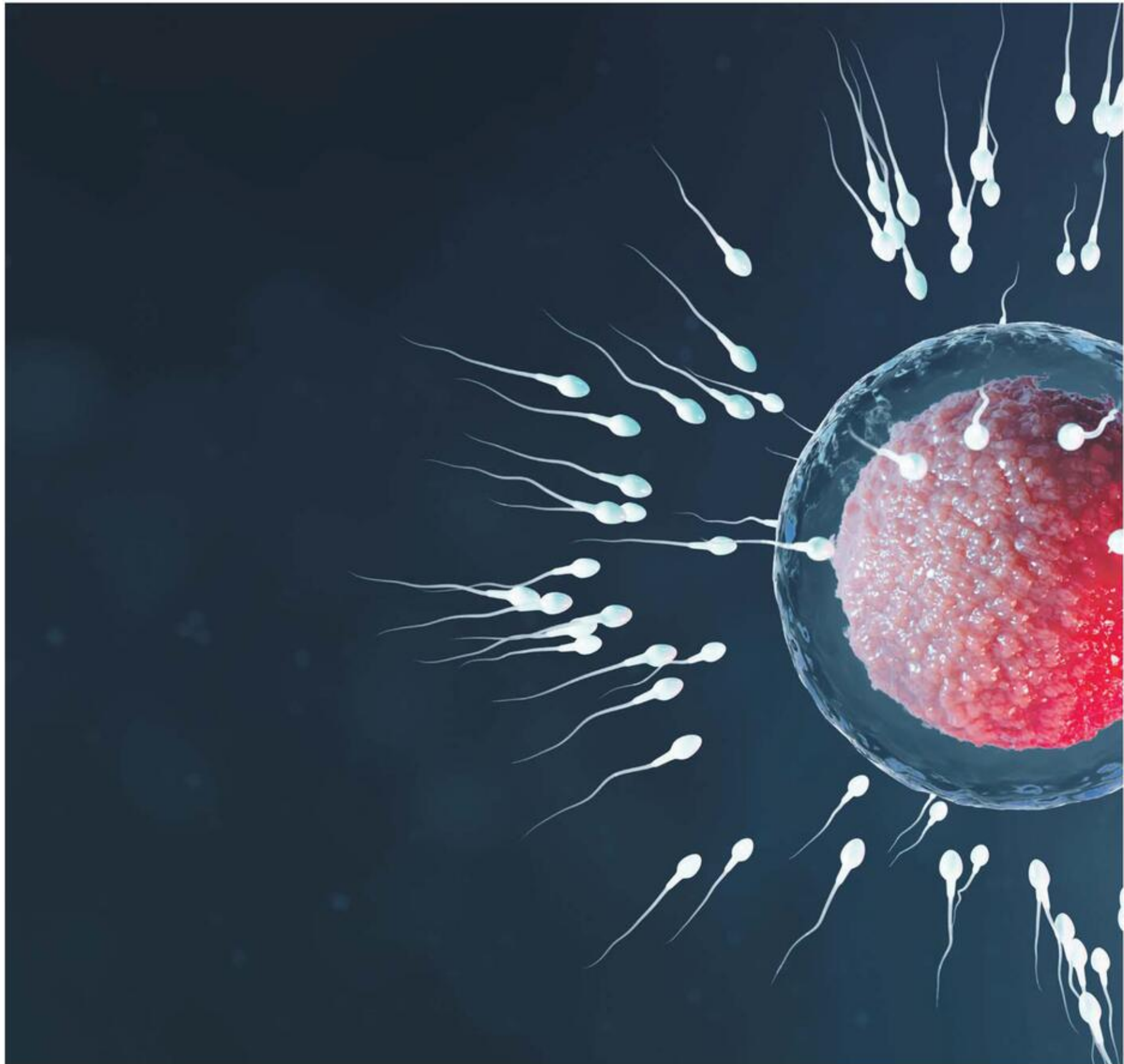
Do poradne k nej prichádzajú mladé dievčatá, ktoré napríklad nevedia, že tiahne za vlasy pri sexe nie je správne. Takisto ani nešetrný orálny sex, po ktorom skončia na pohotovosti. „A chlapci si myslia, že keď to neurobia, tak nie sú dobrí milovníci,“ hovorí sexuologička.

Ak má dieťa mobil a viac ako 11 rokov, neexistuje, aby na ňom ešte nepozeralo porno, hovorí Šedivá.

Už to nie je ako v minulosti, keď sa dieťa dalo uzavrieť do bubliny a do sveta sexuality vypustiť až v osemnástich, vravia experti. Deti sú dnes vystavené všadeprítomným sexuálnym signálom. „Keď si pozriete len bežnú reklamu v televízii, kde sa jeden pán zmení na diabla,“ hovorí sexuologička o reklame na prostriedok na erekciu.

AKO VYZERÁ MODERNÁ SEXUÁLNA VÝCHOVA

Ako sa dnes učí sexuálna

Minister školstva Ján Horecký varuje, že škola nemôže formovať sexuálnu identitu detí. To sa nedá, s tou sa deti narodia, hovoria odborníčky

Nebojme sa sexuálnej výchovy

Pre mladých ľudí môže byť veľmi obohacujúce počuť, že niekto chce sex po svadbe, niekto v sedemnástich, niekto po výške, niekto nevie a niekto nikdy.

Radka Mikšík zo združenia Intymyta, ktorá takisto pracovala na dokumente

výchova? Predlohou je dokument Výchova k manželstvu a rodičovstvu, ktorý nebol roky aktualizovaný. Dokument vedie učiteľov aj k dôležitým a nadčasovým témam, ako sú priateľské a partnerské vzťahy, plánované rodičovstvo či metódy antikoncepcie.

Má však dva problémy. Pre deti žijúce v 21. storočí je neaktuálny. A navyše, školy ho úplne ignorujú. Pre školy nie je záväzný, rešpektovať musia iba tie osnovy, ktoré štát predpisuje v štátnom vzdelávacom programe. Tam nie sú otázky sexualita či intimity nijako explicitne zakotvené.

Dokument navyše nevedie učiteľov k témam sexuálneho obťažovania a násilia. Vzdelávanie k asertivite a schopnosť „povedať nie“ spomína v odseku, ktorý je spojený s drogami. „Drogy a ich vplyv na sexuálne správanie – strata zábran, riziko predčasných sexuálnych aktivít s ich negatívnymi dôsledkami,“ píše sa v dokumente.

V rámci reformy kurikula sa odborníci venovali aj sexuálnej výchove, a to ako priezračnej téme. To znamená, že nejde o samostatný predmet, ale spomína sa pri rôznych súvisiacich látkach v rôznych predmetoch.

Novú verziu odborníci pripravili tak, aby kopírovala vývojové štádiá dieťaťa. Hlavný cieľ je, aby sa dieťa naučilo, ako reagovať v intímnych otázkach bezpečne, s rešpektom a v zdraví.

Najmladšie deti, od 5 do 8 rokov, sa učia, čo je to telesná integrita, autonómia a hranice a ako ich komunikovať.

Staršie deti od 9 do 12 rokov sa niečo podobné učia už v spojení so vzťahmi. Ako vyzerajú zdravé a nezdravé vzťahy? Ako odolávať tlaku? Aké sú zásady asertívnej komunikácie?

Tie najstaršie deti od 13 do 15 rokov by už mali vedieť

odpovedať na otázky: Čo to je súhlas so sexuálnymi aktivitami? Ako ho komunikovať a ako rešpektovať nesúhlas? Aké sú piliere zdravého vzťahu? Ako sa buduje rovnosť?

Jedným z hlavných cieľov je prevencia. „Vďaka tomu vedia včas identifikovať nezdravé správanie a vyhľadať dôveryhodnú podporu,“ vysvetľuje Bendíková.

Autori hovoria o kultivovanom objavovaní vlastnej sexualita, naproti zastaranému dokumentu, ktorý má okruhy ako: „Pohlavná zdržanlivosť. Poučenie o pettingu a masturbácii. Pohlavné úchytky.“

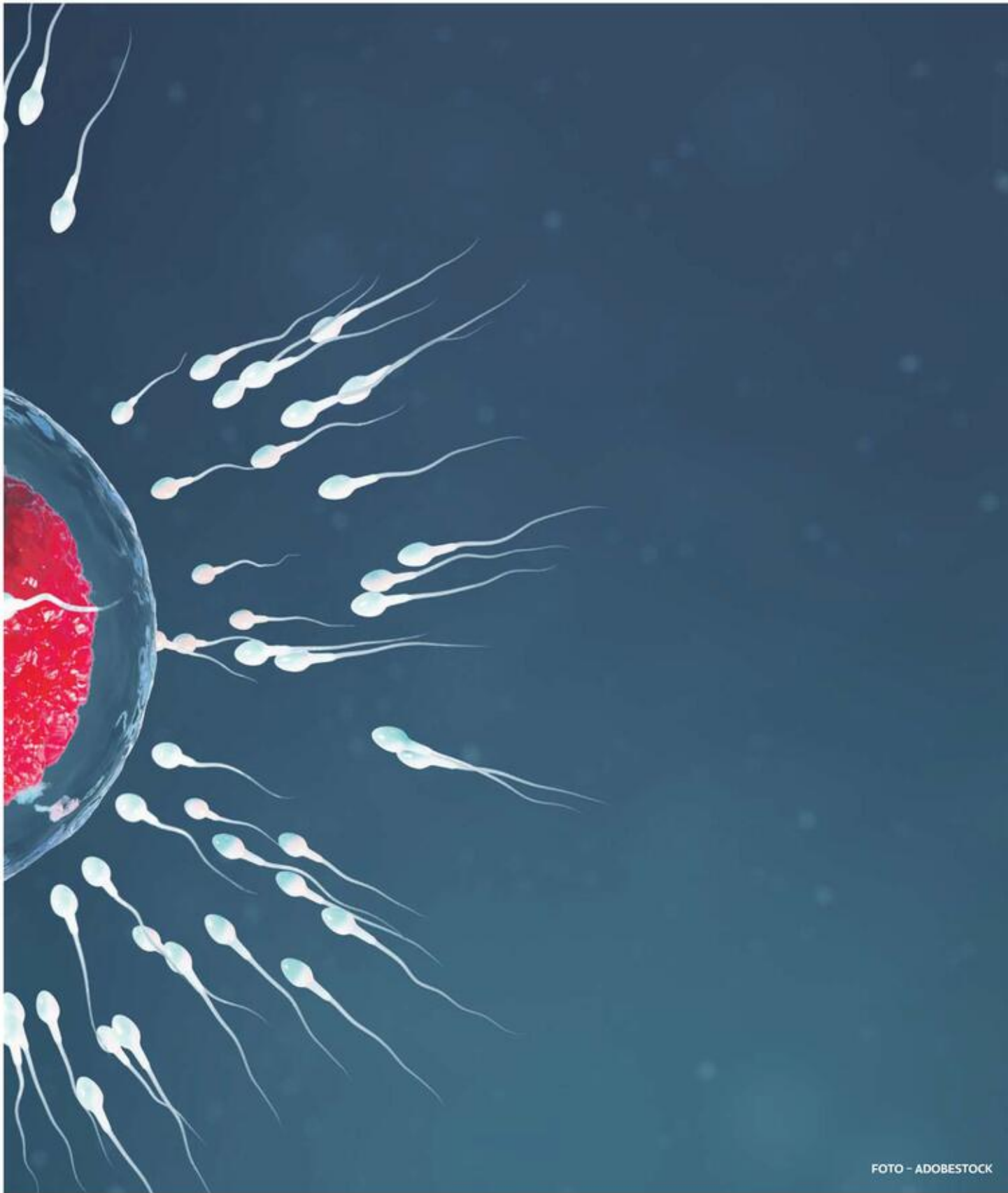

FOTO - ADOBESTOCK

MINISTROVE TRI ARGUMENTY PROTI

Tvorba nových osnov prešla za dva roky zdĺhavým procesom, v konzultáciách s mnohými zástupcami vzdelávania na Slovensku. Minister školstva Ján Horecký prišiel do úradu po odchode SaS z vlády vlani v septembri a dočasne v nej ostane do septembra tohto roku. A tak síce bude v rezorte iba rok, ale ide o kľúčový rok, počas ktorého schvaľuje všetky dôležité reformy platené z plánu obnovy.

Minister verejne hovorí len o drobných zásahoch v slovách, jeho zmeny sú však v skutočnosti hlbšie.

Najväčší problém bol so slovami antikoncepcia, sexuálna orientácia, či ako sa vyučuje vzťahová a sexuálna výchova a sexuálne a reprodukčné zdravie. Tieto témy sa len čiastočne dostali do návrhu vzdelávacích štandardov, ktoré štát zverejnil na verejné pripomienkovanie.

Autori preto zverejnili petíciu za primeranú vzťahovú a sexuálnu výchovu a vyzývajú ľudí, aby návrh učebných osnov pripomienkovali.

Tu je v troch bodoch spísané, čo vyčítal novej verzii sexuálnej výchovy minister školstva a ako na to odpovedajú odborníčky.

1. Odlišné sexuálne orientá-

cie. Minister Horecký tvrdí, že sexuálna výchova sa má učiť iba objektívnym informovaním. „Škola nemá čo formovať jednotlivcov, akú majú mať sexuálnu orientáciu alebo identitu,“ vysvetľoval minister.

Podľa Horeckého má škola objektívne informovať, že sú medzi nami ľudia, ktorí sú muži a ženy, ale potom aj ľudia, „ktorí sa tak necítia, hoci majú také pohlavie“. Že existujú „ľudia s väčšinou orientáciou muž k žene alebo žena k mužovi, alebo ľudia s homosexuálnou alebo bisexuálnou orientáciou“.

Verzia odborníkov podľa ministra toto znenie prekročovala. „Pretože chceli akoby vstupovať do intímneho priestoru detí, kde boli tieto témy zosobnené pod kožu dieťaťa,“ hovoril minister.

Odborníčky vysvetľujú, že nechcú formovať sexuálnu identitu dieťaťa, pretože sa to ani nedá. „Sexuálnu orientáciu si človek nevyberá a už vôbec nie je možné niekoho do zmeny sexuálnej orientácie nútiť alebo formovať,“ vysvetľuje Bendiková. Podľa nich je sexuálna výchova, naopak, prevenciou pred násilím a nátlakom.

S tým súhlasí aj sexuologička Dana Šedivá či sexuológ Jan

Kožnar. „Nedokážeme ich stimulovať k tomu, aby sa vyvíjali homosexuálne. Naopak, tu podľa mňa platí to staré Sokratovo tvrdenie: Existuje len jedno zlo – nevedomosť,“ tvrdí Kožnar v rozhovore.

„Učiteľ/ka má vždy rešpektovať právo na súkromie dieťaťa a tiež na hodine nemá prinášať ani vlastné preferencie, ani vlastné súkromné informácie o svojom sexuálnom živote,“ vysvetľuje Radka Mikšík zo združenia Intymyta, ktorá takisto pracovala na dokumente.

2. Antikoncepcia sa nemá pretláčať. Horecký nehovoril konkrétne príklady, ktoré mu na sexuálnej výchove prekážali. Súhlasil však s príkladom, ktorý mu v otázke položili novinári po rokovaní vlády. Z nej vyplynulo, že škola by mala deťom predstaviť rôzne typy antikoncepcie, ale iba v rovine faktov. Ďalej už nemá prakticky vysvetľovať, kde si možno kúpiť kondóm alebo napríklad prečo má každý z partnerov právo trvať na jeho použití.

Podľa Horeckého je používanie antikoncepcie citlivou otázkou, ktorá je súčasťou hodnotovej výchovy v rukách rodičov. „Keď budete vzdelávať o antikoncepcii spôsobom, že budete deti ponúkať k tomu, aby ju

používali, aby mali prvý sex už na základnej škole, tak tu bude vzbura rodičov, ktorí povedú: Prosím vás, nesexualizujte naše deti,“ tvrdil minister. Dodal však, že rovnako nesprávne by bolo nehovoriť deťom o sexualite vôbec, pretože inak sa to naučia na internete či na ulici.

Podľa psychiatričky Dany Šedivej ide o starú známú výhradu, keď sa ľudia boja, že sexuálna výchova bude deti vyzývať ku skorému sexu. Podľa nej sú odtrhnutí od reality, v izolovanej bubline. „Nechcú súčasne deti poučovať, ako si nasadiť kondóm. Lenže tie isté deti natáčajú pornografické videá a posielajú to do sveta,“ hovorí sexuologička.

Odborníčky tvrdia, že ak niekto bude deti nahovárať na antikoncepciu alebo im ju zámerne zamlčovať, je to problém. Práve tomu sa však chcú správne nastavenou sexuálnou výchovou vyhnúť. Správna sexuálna výchova by mala deťom pomôcť odhaliť, čo je pre ne žiaduci nátlak.

„Z hľadiska vekovej adekvatnosti má mať mládež uchopenú tému antikoncepcie vo veku zhruba od 13 rokov. Je to preto, že od 15 rokov môžu mať na Slovensku legálne sex. Ak sa to stane, je dôležité, aby sa vedeli chrániť, teda aby mali včas informáciu o tom, aké sú ich možnosti,“ vysvetľuje Mikšík.

3. Hodnoty sú v rukách rodičov. Horecký viackrát zopakoval, že citlivé otázky v sexuálnej výchove môžu zasiahnuť do hodnotového nastavenia rodiny. „Škola musí nájsť vyváženosť v tom, aby rešpektovala hodnotové zázemie detí, aby ich informovala vedecky a nie ideologicky,“ povedal minister.

Podľa odborníčok je rešpekt na prvom mieste aj pri sexuálnej výchove. Deti sa majú učiť o rozmanitých prístupoch k intimitate. „Pre mladých ľudí môže byť veľmi obohacujúce počuť, že niekto chce sex po svadbe, niekto v sedemnástich, niekto po výške, niekto nevie a niekto nikdy,“ vysvetľuje Mikšík.

Na výchove ich nechcú viesť k tomu, kedy to majú urobiť. Ale že „toto rozhodnutie má byť na ňom, na nikom inom, ani na rodičovi“. Sexuálna výchova by sa mala vyučovať v takých rámcoch, aby bola prijateľná aj pre deti z veriacich rodín. „Kvalitná vzťahová a sexuálna výchova prináša zdravie, bezpečie a rešpekt – a tie sa nás týkajú všetkých,“ vysvetľuje.

Bendiková dodáva, že škola je pre všetky deti. A aj pre tie, ktoré nemajú šťastie na rodičov, ktorí ich zodpovedne poučia o prvom sexe. „Slovenské štatistiky hovoria práve opak. Niektoré deti sú v domácnostiach, kde sa pácha domáce (každá tretia žena) alebo sexuálne násilie (každá desiatu žena). Alebo sa rovnako ako 76 percent študentov stretne s nejakou formou sexuálneho násillia,“ dodáva.

DVE RIADITEĽKY, KTORÉ SA NEBOJA

Napriek tomu, že téma sexuálnej výchovy už vzbudila rozruch, v skutočnosti sa ukazuje, že v školách väčšinu rodičov nerozrušuje. Prieskum agentúry Focus v roku 2022 ukázal,

že až 86 percent ľudí súhlasí s tým, že vekovo primeraná vzťahová a sexuálna výchova by mala byť povinnou súčasťou výučby na základných a stredných školách.

Oslovili sme dve riaditeľky, ktoré si tento rok pozvali do školy z vlastnej iniciatívy lektorky vzťahovej a sexuálnej výchovy. Pre ôsmakov v Základnej škole Komenského vo Svite zavolała riaditeľka Monika Dudinská lektorky zo združenia Intymyta po tom, ako sa s nimi stretla na učiteľskej konferencii. Indícia a vypočuła si, aké aktivity s deťmi robia.

Tento rok sa totiž v škole zameriavajú na prevenciu – od kyberšikany, protidrogovej prevencie cez sexuálnu výchovu. „Aj ja som jedna z tých starších učiteliek, bola som vedená konzervatívne. Nikto tu však nevnucoval žiadny predčasný sex, ani nenarušal rodinné hodnoty. Ide o to, aby deti nespádli do nejakého problému len preto, že im o tom nič nepoviem,“ vysvetľuje riaditeľka.

Žiadny z rodičov sa voči sexuálnej výchove neohradil, problém mal s názvom iba farár, ktorý v škole učí náboženstvo. Riaditeľka mu špeciálne vysvetlila, aký bude obsah. „Nakoniec sa sám pochvalne vyjadroval o tom, ako to prebiehalo,“ tvrdí riaditeľka.

Riaditeľka Obchodnej akadémie z Považskej Bystrice do školy pozvala iniciatívu H3KNI-SA. Ide o sériu workshopov, kde rôzni influenceri hovoria deťom o dôležitých témach. Medzi nimi napríklad rapper Bekim o ľuďoch so znevýhodnením, alebo lektorky z podcastu Sexuálna výchova.

Riaditeľka po skončení workshopu nemala žiadne negatívne ohlasy od rodičov. Naopak, bola prekvapená, keď sa od lektorky do počula, akí otvorení boli žiaci v intímnych otázkach. Keď im lektorka ponúkla možnosť pýtať sa anonymne cez papieriky, odmietli to a pýtali sa na rovinu. „Zaujímali ich otázky ohľadom vlastného tela a to, či sa pri intímnom styku budú partnerovi páčiť,“ vysvetľuje riaditeľka.

Podľa nej je dôležité, aby sa žiaci s týmito témami stretli už na základnej škole. Priznáva však, že učiteľský zbor je plný starších učiteľov, ktorí celkom nevedia, ako na to.

S tým sa stretáva aj Radka Mikšík, ktorá chodí na školy robiť podobné workshopy. Podľa nej učitelia nemajú v prvom rade dostatok zdrojov informácií, z ktorých môžu čerpať, a často si musia veci prekladať z angličtiny. „Mnoho ľudí, ktorí sa nám ozývajú, pracuje so staršími metodikami, ktoré už nereflektujú potreby dnešnej mládeže, alebo čerpá zo zahraničných zdrojov,“ tvrdí.

„Pri vyučovaní vzťahovej a sexuálnej výchovy je ešte mimoriadne dôležité mať vybudovanú zručnosť reflektovať vlastné predsudky, rešpektovať hodnoty a súkromie dieťaťa, či poskytnúť adekvátnu podporu v rámci kompetencií.“

DENISA GDOVINOVÁ
reportérka

Sexualita detí

Mladí vidia pornografiu prvýkrát v priemere vo veku 11 rokov.

Každá 38. tinedžerka vo veku medzi 15 až 19 rokmi je tehotná.

Približne každý desiaty mladý človek má skúsenosť s tým, že od neho niekto na internete žiadal intímne informácie.

Takmer štvrtina žiakov 8. a 9. ročníka uviedla, že zažilo aspoň jeden prejav sexuálneho násillia.